

van de patroons. De kerk wendde zich nu tot de regering tot handhaving harer rechten. Deze talme 200 lang mogelijk, maar verlaarde ten slotte, dat de uitspraak van den rechter geëerbiedigd behoort te worden. Op de General Assembly van 1843 kwam deze zaak ter sprake met het gevolg, dat een groot aantal leden de Staatskerk verliet om de Vrije kerk te stichten. Zij, die tot de Staatskerk bleven behooren, hebben den strijd tegen het patronaatsrecht voortgezet, met het gevolg dat in 1874 de Patronage Act van 1711 is afgeschaft.

Nu zou men kunnen vragen: waarom verenigde zich toen de Vrije kerk niet weder met de Staatskerk? Wij antwoorden: omdat inmiddels het denkbeeld van een kerkstaat, die niet afhangt van de besluiten van een parlement, of van de uitspraak van een rechtbank, of van de politiek eener regering, maar soeverein is in eigen kring, wortel had geschoten.

Vandaar dat de Vrije Schotsche kerk in den laatste tijd vereeniging zocht met de United Presbyterian Church, of Vereenigde Presbyteriaansche kerk van Schotland. In 1733 in 1752 hadden zich reeds leden en predikanten van de Schotsche staatskerk, ook al om het patronaatsrecht, afgescheiden. Dezen, ook bekend onder den naam van original seceders, zijn in 1847 saamgesmolten tot de Vereenigde Presbyteriaansche kerk.

Deze Vereenigde Presbyteriaansche kerk nog al wat te betrekken heeft, kunnen wij afleiden uit het feit, dat in 1896 deze kerk ongeveer vijf miljoen gulden voor kerkelijke doeleinden stuurde, terwijl in de Vrije Schotsche kerk door de handen van den algemeenen penningmeester een som van acht miljoen ging, terwijl nog vele duizenden worden besteed voor kerkelijke doeleinden, zonder dat de algemeene penningmeester er aan te pas komt.

In het voorbijgaan zij opgemerkt, dat de Schotsche staatskerk in '96 f. 4.770.000 voor kerkelijke doeleinden verzamelde, schoon het aantal harer leden bijna even groot is als dat van de leden der Vrije kerk. Ook zij nog mededeeld, dat de Vrije Schotsche kerk in 't begin van dit jaar 287.689 leden telde, toegelaten tot 's Heeren Avondmaal.

Tot onze bijdragen kunnen wij mededeelen, dat de pogingen om een vereeniging tusschen de Vrije en de Vereenigde Presbyteriaansche kerk tot stand te brengen, weldra met goed gevolg zullen worden bekroond.

Op hare vergadering van den 27en Mei l.l. nam de General Assembly der Vrije Schotsche kerk de volgende motie aan, die voorgesteld werd door Dr. Raing:

„De algemeene vergadering, diep er van doordrongen dat het de plicht is van de kerken van Christus om zooveel mogelijk hare eenheid in haar gemeenschappelijk Hoofd voor de wereld te openbaren, en in het bijzonder er krachtig van overtuigd, dat het wenschelijk is dat een vereeniging der Presbyteriaansche kerken tot stand komt, indien deze tot stand gebracht kan worden zonder offerering van beginselen,

begroot met hartelijke ingenuïteit de vernieuwde verklaring door de Synode van de Geunierde Presbyteriaansche kerk geuit, dat volgens hare overtuiging „het uit 't oogpunt van de godsdienstige behoeften van het land en van den toestand der kerken noodzakelijk is om te geraken tot een vereeniging, waardoor de twee kerken één lichaam worden en zulk een vereeniging eisch is van de tegenwoordige omstandigheden”,

en roepproceet de warme, broederlijke gevoelens, waarvan de handeling der Synode getuigt. In overeenstemming hiermede benoemt de algemeene vergadering, in de vaste verwachting en met de ernstige bede dat het zal openbaar worden, dat aan de vereeniging van twee kerken, die reeds zoo nauw aan elkander verbonden zijn, niets in den weg staat, het comité opnieuw, hetselve macht en last gevende om met het comité van de Geunierde Presbyteriaansche kerk te beraadslagen en te overleggen ten opzichte van de praktische quaesties, welke betrekking hebben op een ineensmelting tot één lichaam, om daarover verslag uit te brengen aan de volgende Algemeene vergadering.”

De predikant der Hooglanden, de heer Macaskill, stelde voor om hierbij te voegen: „de Algemeene vergadering meent tegelijk dat het goed is te verklaren, om leiding te geven aan het comité, dat geen regeling van de praktische quaesties voldoen zal, welke niet zorgdraagt, dat de onderlingen en predikanten van de kerk, die afhankelijk is van de uitbreiding, verplicht blijven te aanvaarden de leer van de geloofsbelijdenis ten opzichte van de macht en den plicht der burgerlijke overheid met betrekking tot de openbare professie van den Christelijken godsdienst (vervat in art. 12 van de Assembly van 1846) opdat ten volle de vrijheid aan de leden van de Geunierde Kerk wordt gewaarborgd, om als zij daartoe kans zien, er naar te streven, dat de overheid haar plicht volbrengt, gelijk die omschreven is in de laatste clausule van het Protest van 1843”.

Een ander voorstel had de strekking om te verklaren, dat de onderhandelingen tot vereeniging in 1873 een eind namen, dat sedert dien tijd geen dringende omstandigheden zich voordeden, die eene hernieuwde der onderhandelingen om vereeniging tot één lichaam te verkrijgen gebiedend noodzakelijk maakten en dat daarom het comité moest worden herbenoemd om te overwegen, hoe de kerken het best konden samenwerken om de zaak van Christus in Schotland en daarbuiten te bevorderen.

Dit laatste voorstel werd met 338 stemmen tegen 37 afgekeurd. Het amendement van den heer Macaskill werd aangenomen, doch niet om bij de motie te worden gevoegd, maar alleen om te dienen tot consideratie van het comité.

Men zou kunnen vragen, hoe het te verklaren is, dat nog enkele personen zich tegen eene vereeniging hebben verklaard, die niet alleen kennelijk de eisch is van Gods Woord, maar die ook zoo voor de hand ligt.

Er zijn leden van de Vrije Schotsche kerk, die liever eerst een vereeniging van hun kerk met de Staatskerk zagen tot stand komen. Nu schijnt de Geunierde Presbyteriaansche kerk tegen de Staatskerk tamelijk scherp gekant te zijn. Men meent dat, wanneer eerst eene vereeniging met de vrijgemaakte Staatskerk tot stand kwam, later eene saamsmelting met de Geunierde Presbyterianen gemakkelijker zou vallen. Nu vreest men, dat de Geunierde Presbyterianen de mannen der Vrije Schotsche kerk er van zullen afhouden om eene vereeniging met de Staatskerk te zoeken.

Het zou een hartverheffend schouwspel zijn, indien in Schotland alle Gereformeerden één werden! De Heere werke het! Komt die eenheid echter niet ten koste van de waarheid tot stand.

Gemengd Nieuws.

In Engeland bestaat er bij sommigen een drijven om op den dag des Heeren de musea en de verzamelingen van schilderijen geopend te hebben voor

het publiek. Nu heeft men in niet minder dan twee en twintig steden in Engeland aan dien drang toegegeven. En wat was het resultaat? Het bezoek was op den Zondag 166 gering, dat men er weer toe moest overgaan om de musea te sluiten. Dit heeft tot resultaat gehad, dat men ook in andere plaatsen een actie, om de musea op Zondag geopend te krijgen, heeft opgegeven.

Het schijnt, dat het publiek in Engeland zich niet wil laten berooven van eene inzetting Gods, die kennelijk ook op het maatschappelijk leven zulk een geregen invloed uitoefent.

Opmerkelijk is het, dat de toename van het ledental in de Vrije Schotsche kerk alleen werd geconstateerd in de Hooglanden, waar overigens de bevolking afneemt. Wanneer men nu weet, dat in de Schotsche Hooglanden het volk en de leeraars zich het meest houden aan de Gereformeerde belijdenis, dan heeft dit veel tot de kerken in de steden te zeggen.

WINKEL.

Voer Kinderen.

VEEL MENSCHEN EN VEEL GODEN.

I.

Er is geen volk op aarde zoo talrijk als dat der Chinezen, de geelkleurige bewoners van Oost-Azië, welken men dadelijk kennen kan aan de eenigzins schuin geplaatste oogen en den langen haarstoot, dien zij dragen. Zij vervullen niet alleen hun ontzaglijk groot vaderland, maar ook in onze Oost en Amerika en waar al niet, vindt ge Chinezen. Indien eens een goede veertienhonderd menschen, gelijkelyk uit de verschillende streken der aarde genomen, naast elkander werden geplaatst, zoudt ge onder hen vierhonderd Chinezen vinden tegen b.v. maar vijf Nederlanders.

Maar zijn de Chinezen talrijk, het aantal der goden die zij hebben, is wellicht nog grooter, dan dat dergenen, welke die goden aanbidt. Eigenlyk weet niemand in China nauwkeurig hoeveel goden er zijn. Immers ieder jaar komen er nieuwe bij. Evenals de paus sommige gestorven menschen tot „heiligen” verklaart, zoo kan ook de Chinese keizer, die tevens de opperpriester van zijn groot rijk is, verdienstelijke menschen uit vroeger tijden, onder de goden opnemen. Hij begrijpt echter wel, dat zoo min als de paus iemand tot een heilige kan maken, de Chinese keizer een gestorvene tot een god kan verheffen. En de vereering van al zulke gestorvenen is in regelrechten strijd met Gods Woord, „welk ons leert, dat we maar één God, en één Voorzpraak hebben.

Boven al die goden staat echter, zoo meenen de Chinezen, er een, een allerhoogste, die *Singli* heet. Tot hem mag alleen de keizer hielden. Elk onderdaan heeft de keus welken ondergod hij tot zijn beschermers wil nemen, voor wien hij in zijn huis een altaar wil bouwen, wien hij wil wieroken en offeren. Zulk een god is dan de bijzondere beschermgod van den man of de vrouw die hem eert.

Maar daarmee houdt het niet op. Elke landstreek, elk ambt, en elk beroep, heeft ook weer een god, die vereerd wordt door hen, die in dezelfde stad wonen, tot hetzelfde delf behooren. Men heeft een oorlogsgod, een god voor de geleerden, een voor de dokters, een god die rijkdom geeft en beveligt, een die iemand door zijn examen helpt (men doet in China nog meer examens dan in Nederland), een die de schepen bij 't varen beschermt, kortom voor alle mogelijke dingen heeft men een afzonderlijken god. De vrouwen hebben nog weer godinnen, die bepaald door hen vereerd worden. Zoo een is Kwan-jin, de godin der ontfemring, Fa-kim-sam, die in de onderwereld de kleine kindjes van den levensboom plukt en naar de moeders verzendt. Ook is er een godin, Tsjit-noel geheeten, die zorgt voor de weesters en naaisters, en dus vele offers ontvangt van vrouwen, wijl er vele van waven en naaien leeren.

Gij ziet wel, vrienden, hoe terecht de Schrift zegt: „Elk volk maakte zijn goden” en „zij aanbidden die zij maken”. 't Is den Chinezen gegaan als allen Heidenen: zij hielden God niet in gedachten, en zoo vervielen zij tot al die dwaasheden der afgoden, en wachten heil van hout en steen en van goden, die niet kunnen verlossen. Zoo doen echter ook wel menschen die geen Chinezen zijn, en veel dichter bij wonen. Weet gij wel wie ik bedoel?

De dwaasheid der Chinezen blijkt ook uit de gestalten, die zij aan hun goden geven. 't Zijn meest gedrochten, zeer geschikt om er kleine kinderen mee naar bed te jagen, leelijke draken en dwaze figuren. 't Is moeilijk te begrijpen waarom men zijn goden zoo afschuwelijk maakt, en ook hoe men op zulke monsters zijn vertrouwen kan stellen. Toch geschiedt dit. In elke woning, ja, zelfs in iedere schuit, vindt men een kastje of een altaar, met het beeld van den beschermgod des eigenaars. Deze nu en zijn gezin doen al het mogelijke om den god de vereichte eer te bewijzen. Staafjes wierook worden voor hem verbrand, om hem een welriekende reuk te verschaffen. Men gelooft dat de reuk der spijzen, die in huis bereid worden, tot hem doordringt, — een goedkoop manier om iemand plezier te doen. Ook staat voortdurend een kop thee en wat rijst voor hem klaar, als hij dorst of honger mocht krijgen. Tusschenbeiden brengt de huisvader den huisgod nog bijzondere offers. Dan worden allerlei spijzen voor dezen neergezet opdat hij er van gebruike. Natuurlijk komt daar niets van, maar dat hindert niet. Want de aanbidders gelooven, dat zulke hooge wezens al aan den reuk genoeg hebben. Daarom eten de Chinezen ten slotte die spijzen maar zelf smakelyk op. 't Is nog het verstandigste.

Waar zooveel goden zijn, vindt men natuurlyk ook veel tempels. Die niet men om alle plaatsen, maar ze zijn evenmin nood als de goden, en maken ook geen plechtigen indruk op de ziel. Dit ligt voor een deel aan den zwaren, plompen bouwstyl, maar nog meer komt het door de onreinheid dezer gebouwen. De muren en hoeken zijn veelal vuil en beschimmeld, en daarbij is het gehele gebouw bijna donker. Slechts als er godsdienstoefening is, d. i. elken morgen en avond, worden de tempels verlicht, al is het min heider door den wierookdamp.

Een groote klok kondigt door haar gelui het begin van den offerdienst aan. De priesters trekken in optocht met prachtige, zijden kleederen gesierd, den tempel rond, en het volk knielt eerbiedig biddend, rondom het altaar. Gij ziet, dit alles doet ons denken aan de Roomsche kerk ten onzent, die ook veleerly ijdele plechtigheden en praalvertoon heeft. Onze vaders noemden dan ook haar eereedijk afgoderij, gelijk de Catechismus zegt.

Heeft nu een Chinees een of ander bijzonder verzoek aan den god te doen, dan werpt hij zich voor het beeld ter aarde, en schudt tegelyktyd een beker heen en weer, die met spaan-

tjes is gevuld, tot er een uitvalt. Dit geeft hij dan aan den priester, die het bekijkt. Op het spaantje staat een nummer, en naar dit nummer antwoordt dan de priester of de god de bede wil verhooren of niet.

Gebedenboeken hebben alle Chinezen niet. Slechts de priesters bidden daaruit, maar bijna geen van hen verstaat daarbij wat hij leest. Want wel zijn deze boeken met Chineseche letters geschreven, maar in een oude, geleerde taal van Indië, uit welk land de Chinezen heel veel van hun godsdienstige meeningen gehaald hebben. Slechts zelden is een Chineesch priester met deze taal bekend.

„UNCLE SAM.”

Onze lezer R. de C. te G. schrijft: „Naar aanleiding van de verklaring der benaming „Uncle Sam”, voorkomende in *De Heraut* van gisteren, ben ik zoo vrij de opmerking te maken, dat ik hiervan eens de volgende uitlegging hoorde: Voor „U. S. A.” (*United States America*) leest men weleens scherpschietend: „Uncle Sam”, waarmede men de Amerikanen bedoelt. Gaarne verneem ik eens of deze verklaring ook juist is.”

Dat men uit U. S. A. (aanduiding der Vereenigde Staten) ook het Uncle Sam leest is waar. Maar dat is dan op de manier, als ik van zeker iemand hoorde (of het waar is weet ik niet) die op 't adres van een brief aan een dominee V. D. M. zag staan (eerste letters van de Latijnsche woorden voor: Bediener des Woords). Hij las er echter uit: Voor De Meid en bracht den brief aan haar. Zeker is, dat „Uncle Sam” niet is gemaakt van die U. S. A. De uitdrukking is ongeveer te beschouwen als ons „mijnheer”, dat de vreemdelingen zoo eigenaardig vinden, dat zij er een Nederlander mee aanduiden. Het land der „mijnheers” is Nederland.

HOOGHEER.

INGEZONDEN STUKKEN.

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie.)

Mijnheer de Redacteur!

Mag ik voor het onderstaande een weinig plaatsruimte verzoeken?

„Sion zegt: De Heere heeft mij verlaten” (Jes. 49: 14). Zie, dit is de klacht, die ook in onze dagen wel gemaakt wordt. Bij alles tocht, wat wij in dezen onzen tijd van den Heere ontvangen, is er voor velen reden, met het oog op hun innerlyk geestelijk leven, neen, niet om te zeggen, dat de Heere hen finaal verlaten en vergeten heeft, maar wel, om te klagen, dat Hij, wat de uitlatingen Zijner liefde en het zalig genot Zijner gemeenschap betreft, voor een klein ogenblik hen verlaten en in een kleinen toorn Zijn aangezicht voor hen verborgen heeft.

Voetius en *Hoornbeek* nu, die beiden in een veel bewogen tijdperk leefden, hebben over „geestelijke verlatenheid” diep nagedacht en heerlyk geschreven.

Johannes Hoornbeek zegt in de voorrede van het oude boekje, dat over evengenoemd onderwerp handelt: „Wij hebben u gegeven het allerwonderlijkste, wat ooit over deze zaak geschreven is. . . . een disputatie van *Doctor Voetius*, overgezet in onze taal, door *Johannes Petri*.” Op het stuk van Voetius volgt er in dit boekje een, over hetzelfde onderwerp, van Hoornbeek zelf. Daarna een brief van *Dorotheus Archimandrita*. Voorts twee troostbrieven van Luther. En ten slotte een stukje van Amelius.

Het geheel beslaat 321 pagina's. Het bestuur van het Gereformeerde Traktaatgenootschap „Filippus” verzoekt mij, met hulp van andere broeders, dit kostelijk werkje in den stijl en de taal van onzen tijd over te brengen. Veel arbeid vereischt het; maar wij velen ons, dat ook deze arbeid niet ijdel zal zijn in den Heere.

Het boekje komt in prachtbijde en ook in een goeden papieren omslag bij den Kalender van Filippus voor 1898. Hun, die over „geestelijke verlatenheid” iets degelyks en schoons lezen willen; ja, die met het wezen, de oorzaken, het doel, het historisch verloop van de middelen tegen „geestelijke verlatenheid”, en zoo vervielen zij tot al die dwaasheden der afgoden, en wachten heil van hout en steen en van goden, die niet kunnen verlossen. Zoo doen echter ook wel menschen die geen Chinezen zijn, en veel dichter bij wonen. Weet gij wel wie ik bedoel?

De dwaasheid der Chinezen blijkt ook uit de gestalten, die zij aan hun goden geven. 't Zijn meest gedrochten, zeer geschikt om er kleine kinderen mee naar bed te jagen, leelijke draken en dwaze figuren. 't Is moeilijk te begrijpen waarom men zijn goden zoo afschuwelijk maakt, en ook hoe men op zulke monsters zijn vertrouwen kan stellen. Toch geschiedt dit. In elke woning, ja, zelfs in iedere schuit, vindt men een kastje of een altaar, met het beeld van den beschermgod des eigenaars. Deze nu en zijn gezin doen al het mogelijke om den god de vereichte eer te bewijzen. Staafjes wierook worden voor hem verbrand, om hem een welriekende reuk te verschaffen. Men gelooft dat de reuk der spijzen, die in huis bereid worden, tot hem doordringt, — een goedkoop manier om iemand plezier te doen. Ook staat voortdurend een kop thee en wat rijst voor hem klaar, als hij dorst of honger mocht krijgen. Tusschenbeiden brengt de huisvader den huisgod nog bijzondere offers. Dan worden allerlei spijzen voor dezen neergezet opdat hij er van gebruike. Natuurlijk komt daar niets van, maar dat hindert niet. Want de aanbidders gelooven, dat zulke hooge wezens al aan den reuk genoeg hebben. Daarom eten de Chinezen ten slotte die spijzen maar zelf smakelyk op. 't Is nog het verstandigste.

Waar zooveel goden zijn, vindt men natuurlyk ook veel tempels. Die niet men om alle plaatsen, maar ze zijn evenmin nood als de goden, en maken ook geen plechtigen indruk op de ziel. Dit ligt voor een deel aan den zwaren, plompen bouwstyl, maar nog meer komt het door de onreinheid dezer gebouwen. De muren en hoeken zijn veelal vuil en beschimmeld, en daarbij is het gehele gebouw bijna donker. Slechts als er godsdienstoefening is, d. i. elken morgen en avond, worden de tempels verlicht, al is het min heider door den wierookdamp.

Een groote klok kondigt door haar gelui het begin van den offerdienst aan. De priesters trekken in optocht met prachtige, zijden kleederen gesierd, den tempel rond, en het volk knielt eerbiedig biddend, rondom het altaar. Gij ziet, dit alles doet ons denken aan de Roomsche kerk ten onzent, die ook veleerly ijdele plechtigheden en praalvertoon heeft. Onze vaders noemden dan ook haar eereedijk afgoderij, gelijk de Catechismus zegt.

Heeft nu een Chinees een of ander bijzonder verzoek aan den god te doen, dan werpt hij zich voor het beeld ter aarde, en schudt tegelyktyd een beker heen en weer, die met spaan-

Gereformeerde Gezondheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Vinkeveen, R. van der Kamp, cand. — Almkerk (2de maal), L. Bouma, te Emlichheim, gr. Benth. Pruisen. — Baarlant (Z.-Bv.), L. Spoel, te Harderwijk B. — Marken, B. J. Heeres, cand. bij de V. U.

AANGENOMEN: Zaandam A. L. S. Jongma, te Dolkum A. — Oudega, A. P. Lanting, te Gamenen. — „Gravenzande, N. G. Kaptein P., te Leerdam.

Nederlandsche Hervormde Kerk. BEROEPEN: Hoornsterwaag, Jubbega, Schurega en St. Antoniepolder, J. C. van Ronkel, cand. te Leiden. — Stevensweert en Echt, G. van Wijhe, te Voorhout. — Valkenswaard, L. D. G. Krol, Weidum. — Elst, S. Dijkstra, te Hilversum. — Renesse en Noordwelle, C. H. R. Lambers, te Venhuizen. — Goudak (toez.), H. A. Heijer, te Lienden (bij Tiel). — Kage, J. A. de Vlieger, te Maasland. — Purnerborg, J. J. H. Bange jr., te Langerwaag. — Culemborg, J. L. Bommeijer, te Sneek. — Vassend, D. Boonstra, te Oudekerk a d IJssel. — Geervliet, W. van Eweldt, te Hatten. — Vuuksche, Ph. S. Nieuweijer, te Jutfaas. — O. en W. Souburg (Walch), J. van der Spek, te Schoonhoven. — Dorrecht, B. van Meer, te Utrecht. — Hornhuizen c. a., C. Pekelharing, cand. — Gelselaar en Schoonoord, J. C. B. Eykman, cand. te Steenwijk. — Streefkerk A. ten Have, te Polsbroek. — Stad aan 't Haringvliet, E. J. W. Posthumus Meijjes, te Heinoord c. a.

AANGENOMEN: Warfium, M. Helling, te Sijderburen. — Nieuw-Loosdrecht, G. Vellenga te Kootwijk.

BEDANKT: Doesburg, J. L. Pierson, te Hengelo. — Hennaard en Jtens, A. Gelderman, te Bunschoten. — Oosterland, H. J. Couvée, te Kerkwerve. — Buurse, E. U. Schallenberg, cand. — Heeze c. a., A. S. Gallee, te Everdingen. — Stevensweert, G. van Wijhe, te Voorhout bij Leiden. — Woudsend en Indijke, J. de Visser, te Brakel. — Woudsend, G. Vellinga, te Kootwijk. — „Gravenhage, H. M. van Nes, te Rotterdam. — Varsveld, W. J. Meijers, te Elbergen. — Apeldoorn, C. J. van Paassen, te Meppel. — Maurik, G. J. van Hemert, te Maasbommel. — Oostermeer (Fr.), G. Spijkerboer, te Harderwijk.

Advertentien.

L. G. WEISZ & Co.,
Commissarissen in Effecten,
Prinsengracht bij de Prinsensstraat,
No. 157,
AMSTERDAM.

VORSTENHUIS
ON
VADERLAND.

Men verzuime niet van dit degelyke, door Christelike Schrijvers bewerkte en fraai uitgevoerde **Gedekboek** kennis te nemen, door Prospectus aan te vragen, of de 1ste Aflevering in te zien.

De matige prijs — f. 4.80 compleet — waarvan de intekenaars dit jaar slechts f. 2.40 betalen en in 1898 de andere helft, brengt het werk onder veler bereik.

Versoerd met de intekening van H. M. de Koningin en de Koningin-Regentes. Solide COLPORTEURS gevraagd, inzonderheid voor Zeeuwach Vl.: N.-WESTEL, N.-Brab.; OOSTEL, Drente en N.-OOSTEL, Friesland. **A. H. TEN BOKKEL HUININK,** te Utrecht, uitgever.

VERSCHENEN:
EEN GEDACHTENIS VAN TIEN JAREN
(Introreeds te Klundert 29 Juli 1888 en afscheidsrede aldaar 20 Juni 1897),

DOOR
J. H. FERINGA,
Predikant te Zaandam.
Prijs. f. 0.30.
BOEKHANDEL
VOORNIEMER
HÖVEKER & WORMSER.
Amsterdam.
Pretoria.

Filippus' Scheurkalenders.

De Kalenders en de premie van het Traktaatgenootschap FILIPPUS worden bij dezen dringend aanbevolen. Daar zij ook het laatste jaar in weerwil van de weer grotere opslag spoedig waren uitverkocht, is tijdige bestelling gewenscht. Zijn de bestellingen weder vele, dan kan het Traktaatgenootschap zijn gratis-verspreiding onder de soldaten, de spoorwegaarbeiders, enz. volhouden en daarenboven voor de uitdeeling op de Zondagsscholen ex. voor veel verminderd prijs blijven geven. Nog zij opgemerkt, dat de eventuele winsten gebruikt worden voor de traktaatsverspreiding.

De inderdaad kostelijke premie handelt over de „Geestelijke verlatenheid” en is oorspronkelijk geschreven door GUSBERTUS VOETIUS en JON. HOORNBEK.

De prijs: Beste Kalender en premie (die 321 Pagina's groot zal zijn) in prachtbijde f. 1.—. Beste Kalender alleen (desvervald in boekformaat) 75 ct. Premie in prachtbijde 75 ct. Mindere Kalender met denzelfden inhoud en hetzelfde Schild 40 ct. Premie in papieren omslag ook 40 ct.

Het Kalenderschild voor 1898 geeft met het oog op de Kroning onzer Koningin de keurig uitgevoerde portretten van de beide Koninginnen, alsmede verschillende vorsten uit het Huis van Oranje.

Schild met intekenlijst kan nog worden gevraagd en verkregen, en bestellingen worden ingewacht.

Namens het Traktaatgenootschap „Filippus”, de uitgever,
MIDDELBURG, F. P. D'HUIJ.

P. VAN EIJK.
Firma JOHANNES KRAMER & Co.
DAM 15—17, AMSTERDAM.

Koopen en verkoopen EFFECTEN, diverse LOTEN en vreemde COUPONS. Wisselen Gouden, Zilveren MUNTEN en vreemde Banknoten. Sluiten PROLONGATIEN en BELEENINGEN. Nemen gelden a DEPOSITO 1/2 pCt. onder de prolongatiekoers. Bedragen tot en met Duizend Gulden worden op vertoon terugbetaald.

De Eerste Serie van de Goedkoopste Uitgave van
Dr. A. KUYPER's Werken

BEVAT DE VOLGENDE DEELLEN:
VOOR EEN DISTEL EEN MIRTH. à f. 0.60, gebonden f. 0.80
HONIG UIT DEN ROTSTEEN, Deel I. » 1.50, » 1.90
UIT HET WOORD, Deel I. » 1.75, » 2.25
Idem, » II. » 1.75, » 2.25
Al deze deelen zijn gebonden in nette uniformbanden.

BOEKHANDEL
VOORNIEMER
HÖVEKER & WORMSER.
Amsterdam.
Pretoria.

ENCYCLOPÆDIE
DER
Heilige Godgeleerdheid,
DOOR
Dr. A. KUYPER.

Drie Deelen, ingenaaid f16.75; in drie halfederen banden f21.25. (Losse banden per stuk f1.—).

BOEKHANDEL
VOORNIEMER
HÖVEKER & WORMSER.
Amsterdam.
Pretoria.

Brussel.

GEREFORMEERDE KERK.
Dienst des Woords: 's Zondags 10 uur 's morgens en 8 's avonds.
Ingang: Rue Paul Devaux 7, bij de Beurs.

Een terugblik op de ure der Geloofsbelijdenis.
4de herziene druk.
door **N. A. DE GAAY FORTMAN,**
Predikant te Amsterdam.
f 0.15; 25 ex. f 3.—; 50 ex. f 5.—
Verkrijgbaar bij J. B. REYNDRUP, Amsterdam.

P. LION CACHET,
Een jaar op reis
in dienst der Zending.
Met 90 ILLUSTRATIEN en KAARTEN.
Prijs f 5.25.
In fraaie stempelpaand f 6.75.
BOEKHANDEL
VOORNIEMER
HÖVEKER & WORMSER.
Amsterdam.
Pretoria.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:
Aan Contributoren:
Door het Loc-comité te Zaandam f120; door den heer J. Wielenga te Gauw (Wynbristeradeel I) f83.50; door Dr. C. W. E. Ploos van Amstel te Zwolle f2; door den heer L. Onvlee te Baarn f100.50.

Aan Collectoren:
Voor de Theologische faculteit, van de Geref. kerk te Blokzijl f3.04; idem te Hasselt 5.26 1/2; (beide 1/2 coll.) idem te Kampen f54.08; idem te Rouveen f10.82; idem te Staphorst f6; idem te Steenwijk A f5.43; idem te Steenwijk B f11.12; idem te Ambt Vollenhove B f9.30 1/2; idem te Stad Vollenhove f1.81; idem te Zalk f5.35 1/2; idem te Zwolle A f33.55; idem te Zwolle B f35.15.

Aan Schenkingen:
Gevonden in de collecte Geref. kerk te Zaandam B. f2.50.

Voor de Medische faculteit:
Door Dr. U. Faber te Monnikendam uit Monnikendam f4.50, uit Overveek f1.50; door Dr. C. W. E. Ploos van Amstel te Zwolle f7; door den heer S. Boersma te Randwijk f1; door den heer H. Kuiper Gzn. te Hasselt f3.

Voor het Studiefonds:
1/2 Stuiversvereeniging te Amsterdam f21.17 1/2.
S. J. SEEFAT,
Penningmeester.

VERSCHENEN bij
HÖVEKER & WORMSER, Pretoria.
en voorhanden Kalverstraat No. 154, Amsterdam:

ISRAËLS LOT
den bewoners der Zuid-Afrikaansche Republiek ten spiegel voorgehouden.

LEERREDE, gehouden in de Ned. Herv. kerk te Pretoria, den 13den Juni 1897, door
C. SPOELSTRA,
Predikant aldaar.

(Gedeeltelijk ten voordeele van het „Christeljk Tehuis”).
Prijs f 0.30.

VERSCHENEN:
De Zeeslag bij Kijkduin.
GEDICHT

VAN
J. A. WORMSER.
Prijs f 0.50.
BOEKHANDEL
VOORNIEMER
HÖVEKER & WORMSER.
Amsterdam.
Pretoria.

Dit blad wordt geregeerd door de uitgeverij van dit blad, te Amsterdam, en de uitgeverij J. A. Isendingen die later kunnen voor het punt

„Het gang

En tot het ziele. God, die de mensche uitwilt maken onthoudt

Lieflijk, voorzeker,

woord in huis en kracht, die uit God en stoot eerst daarna het Evangelie, of anders van het Evangelie en er lust in hadder keeren, hebben de kerk niet bevorderd, maar, hing, veeleer belemmeren.

Dan werd, wie no het hooren van hun zoo menig hart, dat kende, sloot zich toe openen; en meer d'kelijk toe neigde, der heiligen in te het beluisteren van strengheid.

Er is, waartoe het der hardheid van tas op onvergelyke w zijn er tal van klei zell het te beseffen, God, en om Gods schen staan.

De hartstocht ont dorst om het verdrang der ontfemring de reddende sprak zich in die den uit.

Niet alsof er niet achter de koude lip die afbijtende Chr nader kennismaking zielen, ijveraars vo u niet zelden door scientie beschaamden, om valsche genade b dan loften.

Maar ook al we zichtigheid op prijs de cindindruk, dat h des Evangelies beant Ekele tonen uit hoog en zuiver te e missen bleef, wa

Ongemerkt is de taal van het g in het oog looppend. Toen die hardheid in koud redeneers uitgeput, is de too men kracht gezocht uiterste.